

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 169 (12559)

1984 чылдың июль 21, суббота

1925 чылда
үндүстелтигенин

Өртөө 3 көп

СОВЕТ АЛДЫ КОСМОНАВТ ПЛАНЕТА КЫРЫНГА УЖУРАЖЫ БЕРГЕН

«Салют-7» станцияга совет-индий экипажы барып ажылдаанын соода үш ай бичинде ажып чорда, ол станция бодунуң экижтерин база каттап айткан. Космосте 180 ажып хонукта ажылдап турар Л. Кизим, В. Соколов, О. Атьков оларның оон бүдүзүнде ужурун үнген В. Джанибеков, С. Савицкий болгаш И. Волк олар-биле ужуражышкыны санаан каан үзүнде болган. Ол ужуражышкыны июльдун 18-тен 19-че дүзүнде болган.

Космодромун, хайгааралдык чер кырының станция-ларын, эртем-шичилел судуларын, дилет тывар албан черлерин мун-мун специалистери, экспедицияны белектер, аңаа эң бол-базыраңай техниканы белектер, космостун элел алычкылары биле боттары-ның күзүл-бодалдарын каттыштырып турар хой кижилер экижтерин ужураш-канын өөрчүткүзүн кады үлешкенер. Космонавтар-ның ужурун үнгенини соода, ол кижилерге, космо-навтарга ышкан, оңа харысалга оонаажы турганы билдинир. Айттыгын про-грамманың күөсеттерин ор-битаже корабльди кайы хи-рен салып үндүрер бол-ган станция биле тудушту-руундан хамаарыш. Бир эвес салып үндүрүшкүн соода «панислер» орай дү-не када удуң чыдып алган-да болза, дыка хой специ-алистер ол дүне бичин-даа када удуваанар.

Ужудушкун башкаар төп чер космос корабльди че-дирер ракетаның соолту-кээз адырылган соода до-раан-ла «хүлээл» алган. Ол-ла доран оон специалист-ри чер кырында далайларда болган спутниктерде че-сек-херекселерин дузун, биле ажылдап эгелзэн.

Экипаж биле чугаалжыры, корабльдин ангааларының болган хун батарларын, ың ажиттынар ыңнары, «Союз Т-12»-ниң система-ларын болган аргатаары-ның ажилдаар аргазын тоорадыры болган оң өөрчүлгөштерин ың хал-дыганын ылавылаары — баштайгы шакарда оларын кылдыр ажилдарының четче эвес саны ол бооп турар. Корабль комплекстин орби-тажы биле бир дөмөй де-недир орбитаже ужурун ү-ген. Черин дөрт болган беш дугаар дээсиниң турар үе-де, шимчедичи херексел-дерин хөдөйлөш, корабль-ди оон-даа бедидир көдөрү-жүргүзүшүрүр «Панис-лирион» удурун алды болган ол бир дугаар дээ-синиң ичинде оонаажы турар шакар таварышкан.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Станция биле корабль ту-дуган дугайын В. Джани-беков дыңаткан. Ыңчалаа-даа оон соода Чевин ийи каттап дээсинде, Москва-га дүкенини үш шап челе бергенде, корабльди бол-ган станцияны экижтери ажиттыгын. «Панислер» станцияже кирип келген, Ал-ды космонавт бөмбүрзек кырынга ыңаар ужурашкан.

В. ВАРШАВ, СЭТА-ның тускай корр. Ужудушкун башкаар төп

Социалист чурттарның коммунист болган ажил-чын партияларының ТИ-ла-рын идеолотуг болган делегей айттыларын талазы биле секретарьлары-ның Прагага болган чөвүл-хураалын дугайында ин-формацияны ол ышкан эш М. С. Горбачевтиң Бельги-яның Компартияның Дар-газы Л. ван Гейт-биле оон беседаның дугайында дыңдашкан.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

Иштики болган даштыкы политиканың чамдык айты-рыларын СЭКП ТИ-ның По-литбюроуна хураалыга көргөн болган оларын та-лазы биле шиптирлерни ху-лаал алган.

Оон соода станцияны ту-душтурула кээз илдеп көстүп келген соода, эк-раны долзу-биле дугай берген.

СЭКП ТК-НЫҢ ПОЛИТБЮРОЗУНДА

СЭКП ТК-ның Политбю-розу элчеглиг хураалыга Профсоюздар ажилде-ринде өтөттар болган со-гулдалар эрттири-биле холбаштыр партия органи-зацияларынң сорулгалары-нын дугайында айтырманы чугаалажы көргөн.

Чуртун аң массалык хой-иниңти организацияныга ам болур өтөт-согулдалыг кампания совет инитилдин амьдыралыга улуг болуш-кун болур деп хураалга дем-делзэн. Профсоюздар боттарынын хой талазыг хулаалгелерин күөсеттеринге бүдүрүлел планарын күөс-сөдир, социалист чурттын калбартып хөгжүдөр, ажил-дачкыларын ажилдаарыга, амьдыралыга болган дыш-танылгалыга таарышкан чогуур байдалдарын тургу-зар. Күш-ажылчын коллек-тивтер дугайында хоорунуң негелдерин аң долу бот-тандыр дээш профсоюз комитеттеринин болган ажил-агы органынын

харысалгазын бедидеринге профсоюздарын иници-ативаның чайгылыш чоң өс-түрүнне бараан болур. От-чөт-согулдалыг хураалдарга болган конференцияларга профсоюздар кижигүне-ринин идепкейлиг киржилге-ринин, ажил-херекти болган бот-шүгүмчүлүк байдалды тургузарынын, хой-иниңти эгелзешкенин, профво-изел ажилынын стилин бол-гаш хевирлерин сайыран-гайжыдарынын, ажилдин иштики демократизмнің негелдерин шыгыгы са-гырынын эргежок чугула-зынча оңа кичээлгеини уг-ландырган.

Чуртун мурунда турар сорулгаларын шиптирле-ринге ажилчыларын, ал-бан-хаакчыларын болган колхозчуларын, оларын хой-иниңти организацияны-ның күш-ажылчы база поли-тиктиг идепкейин улам ыңай бедидерин чедип албышаан. Отчөт-согулдалыг кампания-ны эрттирде профвоизел-деринин чөвүлелдеринге бол-гаш комитеттеринге бүгү хемчег-биле дуза бедидерин эвилдешкен республика-ларынң компартияларынң ТК-ларына, партияны крайкомнарына, обкома-рына, хоокомнарына бол-гаш райкомнарына, партия эге организацияларынга По-литбюро дааскан. Профво-изелдеринге согултурган коммунист боттарынын хой-иниңти хулаалгелерин күөсеттеринге үлгерилг бо-луп, ажилчы чоинарын эр-ге-ажылчтары дээш, чоңуң чаагай байдалын көдөрү-бистин Төрзөн чуртувустун экономиктиг болган камта-лал күчүзүн күштелдирер дээш демиселге принцип-палдыг болган чүткүлдүг болу-чоруктун үлгөргөчкөз көр-гүзөр ужурул деп оңаалап демделзэн.

Профвоизел организация-ларынга өтөттар болган согулдалар совет инитил-дин политиктиг системазы-ның ол эң чугула эвенозу-нун ажилынын ёзулуг кө-рүлдөз болуп, эргелеп баш-каарынын ленинчи школа-зы, ажил-агынын башкарып чорударынын школазы, ком-мунистичи школазы болуп профвоизелдеринин ролюн болган ужур-дузанын улам үзү-биле көдөрүе дээринге СЭКП ТК-ның Политбюроу-бүзүрелин илгерилзэн.

СЭКП ТК-ның болган СССР-ниң Министрлер Чө-вүлелинң үнүштер камта-лаарынын эң ажитыг чеп-сектеринин бирээзи болур чаа пестиндтер бүдүрери-нин хилизынын болган тех-нологиязынын тадызыма эртем шиптирлерин улам ыңай калбартыпчыче утла-ган доктаалын хүлээп ал-ган.

Эштер К. У. Черненко биле А. А. Громыкову КНО-нун чингине секретари Х. Перес де Куэльяр-биле ужуражышкынарынын болган беседаларын түн-нелдерин Политбюро көргөн.

Делегейге айыл чоң чорукту, тайбыны болган бистин планетавыстың улу-старынын кады ажилдажы-газын бижылаарынын эң чугула чепсөз болур КНО-нун ролюн бедидеринге Со-вет Эвилели бодунуң поли-тиктиг деңизин болган мо-ралдыг ат-алдарын моон солгаар-даа ажилдар дээр-зин моон-биле холбаштыр база каттап оңаалап дем-делзэн.

СОВЕТ ТЫВАНЫҢ 40 ЧЫЛ ЮБИЛЕЙИН ТӨЛЕПТИГ УТКУУЛ

Мал чеди белеткээр шалыпчы ай чоруп тур КЕЗИП, БӨЛҮП КИРИПКЕН

Шамбалыгын делегация бо-хунерде шут-чидир по-гаан, Сиенниң үнгени чаатай, оон терен кылды, эңчек-ле, Ыңчалаа-даа бо хунерде ол черде чаашкыныш турун берген. «Шамбалыг» совхозта мал чемнери белеткээр үш дугаарлыг механизастаан бри-гада аям бээр чалыг уелер-ин ажылап, мал чемнери бе-леткээривче эркен хунерде кирген.

— Мал чемнери белеткээр план — даалгавис бо чылыг база улуг. Ыңчангаш олурту-нар-даа чай чок бис. Чаңгыс чылдыг сиеннерни кезип кир-геш, удуз кургаанын дүрген болдурп ап, 60 тонна ажыг сиенни сарааттаан бис. Ажы-лывысты моон-даа улам ша-лыпкычымы, ийи эвеноуң аразынга социалист чур-тышты калбартып бис—деп, совхозта мал чемнери белет-кээр ажылды уауртуп турар Сергей Монгуш чугааладыр.

Шамбалыгдан эртемки үн-геш, кылды ногаан шөже челе бердешес. Шөже соок, хадыг турар, ол-шым-даа болза, тракторлуг оолдар машиналарын хөдөйлөргөш, тереп бол-гаш бедик чаагай үнген лю-цернаны кестирин бар чорлар. Ондар Дөртен-оолдун эвено-зу кестирин турары ол. Олар эртен хунерде база шалып-чы ажылап, курган сиенни бөлүп сарааттаанар.

Сиенни бөлөр база кезер машина-техника чедир. Ын-чаа-даа мал чемнери кезер КСК-100 маркалыг ийи ком-байныг чамдык кезектери ам-даа чок. Оон иңай мал чемнерин эбедир белеткен алтырне сакшы салып, хол-биле кезер, болер аргаларын ажылап, комсомолчу-ажи-ктарың эвеноларын, бригада-ларын немей тургузарыңче

совхоз дирекциязы, көдээ Со-вет куускому сакшы салбап турарын сиенчилер чугаалап турарлар.

Мал чемнерин белеткээр бригаданың улугу ажылче чамдык хунерде 10—11 ша-карда үнүлээр. Ажылчына-рын эртенге-ле бажыңнары-дан барып чыгып ап турар. Олар кезээ аалче чанатта-вайн, бригада төвүнде чылыг, чырык бажыңнарга хонуп ал-гаш, эртемки ажылче үшөр ужурул. Ол ышкан совхоз-тун уауртулганы эртенги ша-карда конторага хой уузу чыгып алган, планераларын-га ханажышып, хой үе эртин-ги олуртуп, бээринге ажил-чиңтер бола таарышкан. Ыңчангаш уауртулганын шал-ыпкын, чогадыкчы, тымын-гыч чорудары чугула. Чылы-ган улус конторалар 10—11 шакарда тарап чорууру мы-

совхоз дирекциязы, көдээ Со-вет куускому сакшы салбап турарын сиенчилер чугаалап турарлар.

Мал чемнерин белеткээр бригаданың улугу ажылче чамдык хунерде 10—11 ша-карда үнүлээр. Ажылчына-рын эртенге-ле бажыңнары-дан барып чыгып ап турар.

Олар кезээ аалче чанатта-вайн, бригада төвүнде чылыг, чырык бажыңнарга хонуп ал-гаш, эртемки ажылче үшөр ужурул. Ол ышкан совхоз-тун уауртулганы эртенги ша-карда конторага хой уузу чыгып алган, планераларын-га ханажышып, хой үе эртин-ги олуртуп, бээринге ажил-чиңтер бола таарышкан.

ШАЛЫПЧЫ АЙДА

Чөөн-Хемчик районун ажил-агылар мал чеди бе-леткээрин шалыпчы айда кодурулушкунуң кирип эгелзэн. Шалыпчы айда август 20-ге чедир район план-ны оонаалды сиен талазы биле 60 хуузын, секажы 100 хуу, витаминниң сиен даганы белеткээрин 90 хуу күөсеттерин шиптирлзэн.

Ажыл-агы бургууу шалып-чы айда мал чеди белет-кээрин план, хүлээлгелер-ин тургускан, кылдыр ажил-дарын тодараткан. Ыңчан-гаш бригада, эвено бургууу ажилдын темпизин күштел-дирип турар.

СЭКП-ниң XXII съездин аттыг болган «Чыраа-Бажы» совхозтар мал чеди белет-кээрин эки темп-биле чору-дуп турар.

СЭКП-ниң XXII съездин аттыг болган «Чыраа-Бажы» совхозтар мал чеди белет-кээрин эки темп-биле чору-дуп турар.

ЧЕТПЕСТЕРНИ ЭДЕР

СЭКП-ниң XXVI съезди-нин шиптирлерин амы-дыралга боттандырар, ажил-дык бедик бүдүрүкчүлүг бо-лурун чедип алыр, оон ажитыгын бедидер. Со-вет Тываның 40 чы-лын төлөптиг күш-ажыл-биле уткуур дээш бо чыл-дык бирги чартында бис-тин республиканың үлөтүр бүдүрүлгелеринин коллек-тивтери алаан шалыпкын темп-биле ажилдаанар. Тывааның үлөтүрү кол көр-гүзүлгө талазы биле чарт-тык чылдың күрүне планын күөсетип алган. Пландан ажыр 2.2 миллион рубльдин анги-ангы продукциязын сайгарган. Бирги чартык чылда 69 миллион рубльдин бараанын продукциязын бүдүргөн. Ону эртен чыл-дын ол-ла үзүңбиле дең-изерге 5 хуу хой болуп турар.

Бирги чартык чылда 795 муң рубльдин продукция-зы Шынар демдентиг кыл-дыр бүдүрүнгөн. План 183.3 хуу күөсеттиг. Шынар демдентиг бүдү-рүш продукциянын хем-чээли эртен чылдыңдан 2 каттап хой болган. Бо чыл-дык бирги чартында чой-ну хергелг бараанынын 39.8 миллион рубльге бү-дүргөш, планын 109.9 хуу күөсеткен. Бо көргүзүр эр-кен чылдың ол-ла үзүң-бин планына удур 105 хуу бол-ган.

Эртен ады айларда рес-публика элэрти болган чы-лыг энергияны хөмүр-даш, сорттук даг-дугу, дилет ма-териалдары, хом индиктер,

даараналга кылгылары, культура амыдыралдык бол-гаш ажил-агы бараанын-да, ээ-т, саржаат, сүт про-дукцияларын, кондитер кы-лыгыларын бүдүрүр планна-рын ажыр күөсеткен. Күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгүн планын база боттандырган. Бараанын продукция бүдү-реринин планы эртен чыл-дын бо үзүңбиле деңизерге 3.8 хуу өскөн. Ыңчангаш күш-ажылдын бүдүрүкчү-лүгүн өсүлдөзүнн темпи-ли-биле ортумак ажил төлө-птеринин өсүлдөзүнн хем-чээли республикада барык деңизикти турарын демдел-зээр керек.

Чыл эгезинде хүлээп ал-дыгын социалистг хүлээл-гелер инити-биле күөсөт-түшүр турар. Бирги чартык чылда пландан ажыр сай-гардыгын продукциянын хемчээли социалистг хүлээл-гелерде айткан деңизер-де 1.7 каттап ажил турар. Чыл хүлээлгезинде коорту-гун хөмүр-даш тымыжы — 1.1 даг-дугу бүдүрүлгө — 1.5, дилет материалдарынын — 2.3 дагдан бүдүрүлгө — 1.2, кондитер кылгылары — 1.7, саржаат болган сүт продуктуларын — 2 каттап ажыр күөсеттиг бо-луп турар. Эпээр бетон бу-дүрүлгезинин талазы биле социалистг хүлээлгө күө-сөтүшкөн. Чыл планына не-мештир чойну хергелг бараанынын, 338 муң рубль-ге бүдүрүр үндүрерин соци-алистг хүлээлгелерде көрүп каан. Херек кырында ол ба-раанынын 3.3 миллион ру-бльге бүдүрүр үндүргөн. Ол

ышкан күш-ажылдын бүдү-рүкчүлүгүн бедидеринин бол-гаш бараанын продукция-нын бот-үзүң биле социалистг хүлээлгелер амыдыралга боттандан.

«Тыва даг-дугу» комбинат, «Кара-Хем» хөмүр-даш раз-резны, Тывааның элэрти че-килери, даараналга Фабри-казы, Улуг-Хемниң ышк үлөтүр ажил-агынын, рес-публика типографиязын куру-не планынын болган соци-алистг хүлээлгелерин чед-ир. Чамдык бүдүрүлгелер доктааттыг планарынын күөсөдөзүн хандырып ту-рар. Эртен алды айларда 11 бүдүрүлгө продукция сайгарышкын планын күөсөт-түшүр. Олар 972 муң ру-бльдин продукциянын чедир боттандыран. Материал-дар биле хандырышкын та-лазы биле хүлээлгелер күө-сөдөзүн хулаал алыр болза, инити-биле республика продукция сайгарышкын планын күөсөтүшкөн. Чагы-чыларын продукция биле хандырышкын «Тудук кезек-тер» трестин үлөтүрүр бүдүрүлгелеринин комби-нары. «Тыва тудук материал-дары» каттыжышкынын, Ту-варынын ышк ажил-агы болуп турар. Моон бир кол чыл-дагы болза, чамдык бү-дүрүлгелер продукция үндү-рүлгезин доктаамал күөсөт-түр барында дээрзин ай-тыр апаар. Чинээ, бирги чартык чылда «Тудук кезек-

ХҮЛЭЭЛГЕЗИН КҮҮСЕДИР

Кара-Хем районун «Улуг-Октябрь» совхоз республика-нын бүгү ажил-агыларын-биле бир дөмөй инитиин мадыга четир санын чед-сүрүр белеткээр сорулга-лыг, Эртен чылын совхоз-тун сиенчилер багай эвес көргүзүлгө чедип алган. А бо чылдын олар ол көргүзүлгө бедик дең-изде чедип ап, эки шынар-лыг сиенни белеткээрин хүлээлгелер.

К. С. Лифанов удурткан мал чеди белеткечилеринин бригаданы ол ажилга чыл-дын ажилдап, улуг дур-жулгалыг апарган. Олар па-йоң иштинге мал чеди белет-кээринин талазы биле удаа-дараа тилекчилер болуп келген. Амгы үеде бригада демини биле ажилдап турар. Бо хунерге чедир олар да-гыл черлерин чайгаар үнген сиенни кезип доозупканнар. Кестинген 730 гектар черини сиенни бөлүп, белеткээр. 230 тонна сиен, 12 тонна витаминниң сиен даганы белеткерттиген. Ажыл ам-даа уламчылар болган ол көр-гүзүлгө эер дээрзи чугаа-жук.

Сигенчилер ортузунда со-циалист чурттын түннел-дин беш хонуктап үндүрүп турар. Аңаа сиен кезикчи-лери Маадыр-оол Салчак, Виктор Спирин, сараат са-лыкчы Хеймерек Орустун, бөлүкчүлөр Анатолий Фур-сов, грабала Родик Иргит, Виктор Дойнакый олар мак-тадып, шаңдадып турарлар.

Мал чеди белеткечиле-рин хандырап талазы биле машина-техника-даа, артык кезектер-даа четир. Ажыл-чемини шынары багай эвес. Ажиткультуригада сиенчи-лерге солун концерти ба-раалгадып кезип турар. Бри-гада кижигүнеринге чаңгыс-ла шаптыктап турар чүүл — сөөлгү хонуктарда чаашкын, ың хунер улашкан туруп-кан. Ыңчангаш сиенчилер аяс хунерде чаңгыс-даа шак чидирейн, ийи дакыр, күш, биле ажилдап, алган хүлээл-гезин даяла-ла күөсеттер со-руталыг.

Бистик көрр.

Төрзөн чуртка хой дүктү

ШЫНАРЛЫГ ДООЗАР

Хой кыргылдагы, хойдан дук алырын малчыларын инит дүктүдү деп чугаа-лажып турар бис. Ону органи-застан чорударындан эки шынарлыг, хой дукту алыр хамаарыш. Ол кампания-ны Тандының Тока атыг совхоз эки чорудуп турар. Кыргылда пункттарын шаг-да дерип, белеткенен, ки-жилерни хей-айт кирип, ажилче мөөнөш турар көс-кү агитация пункттарда кылдыганын, «Чаңкы» хана солундарын үндүрүп, мында мурунчаларын хойнуң мурунга мактап, чарыш-тын түңнелин 5 хонуктап үндүрүп, мурунчаларга шаңдааларын тымып турар. Кыргылчаларын ажилда-рынга таарымчалыг ажилда-рында чарыштыр тур-густуган. Тус-тус кыргыл-чаларын алган социали-стг хүлээлгелерин, чарыш-тын негелдерин көсүкү черде аскап.

Соховтун дирекциязы, профвоизел комитети кыр-гылдын шынарлыг, күш-ажылдын, сакыла-чур-мунче мөөнөштин үлгил-дирган. Кыргылдары эртин-геринин планын болган хой-жү координатын кыргылдар графитин тургускан.

Ажыл-агы кыргылдары эгелзешкенин бээр 23 кодан хой кыргылтыганын, Ам-даа 16 кодан хой бар. Совхоз-тун күрүңге 96 тонна дук садар планын күөсеттеринин аргазы бар. Дүктүгү дү-жүдү эбек болуп, бир хой-дана, 1.4 кг 100 грамм че-дир ап турар. Ону чидиргич ажаан алдыр адырмычы бургуушун, кыргылдарын организастан турар ки-жилер харысалгалыг чо-руудан хамаарыш.

Совхоз хой кыргылдары эртен чылдың деңизерге дүрген темпизин чорудуп турар. Моон мурунда-даа

КОЛЛЕКТИВКЕ ДАЯНГАШ

«Тыва кобальт» комбинатта автоматика болгаш контролдуу топ лабораторияны — коммунисттик күш, ажилдагы коллектив. Оон дайынчы эзе — партия эге организацияны коллективти сырын кыттыштыр талаш-талаш ажилда комбинатта партия эге организациялардан эд идекейлиг чоруду турар. Эге организация — партияның дайныр бир кол күжү, оон баазанын партияны-органдаштыг болгаш идеология ажил талаш-талаш ажилда партия хурадаларын, дуржулга солду, газын чагыс эзе удаа эрттерген.

Бо партия эге организацияны уугу эзе, бодуну хурааларда эзе коммунисттик партия кижигүчүгө ийи кандидатты каттыштыргаш, коллективте ажил-херекке талашал кирген. Комбинаттың ол чутула адырында бодурулган программанын чедирининг боттадырарыне коллективти сырын каттыштырып, актив-биле ажилды эзе идекейликтен.

Автоматика болгаш контролдуу топ лабораторияны комбинатта дүзүлгө боттадырарыне каттыштыргаш, ажил-херекке талашал кирген. Комбинаттың ол чутула адырында бодурулган программанын чедирининг боттадырарыне коллективти сырын каттыштырып, актив-биле ажилды эзе идекейликтен.

Автоматика болгаш контролдуу топ лабораторияны комбинатта дүзүлгө боттадырарыне каттыштыргаш, ажил-херекке талашал кирген. Комбинаттың ол чутула адырында бодурулган программанын чедирининг боттадырарыне коллективти сырын каттыштырып, актив-биле ажилды эзе идекейликтен.

зацийал дээди органы, коммунисттеринг политиктик кижизиндигининг шиме-лазы.

Бо чылдың бирги, ийги кварталдарында эге организация бодуну ажилының кол угуланышкынын талаш-талаш алган. СЭКП ТН-ның июнь (1983 ч.) болгаш февраль, апрель (1984 ч.) пленумнарының шийитилеринге дүшүрүлгө сорулгаларын коллективте кижигүчүгө талашал кирген. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар. «Совет Тывааның 40 чыл оюнга» — шалычтың 40 бедиткен деп социалисттик чарына идекейлик киржир сорулга салдырган.

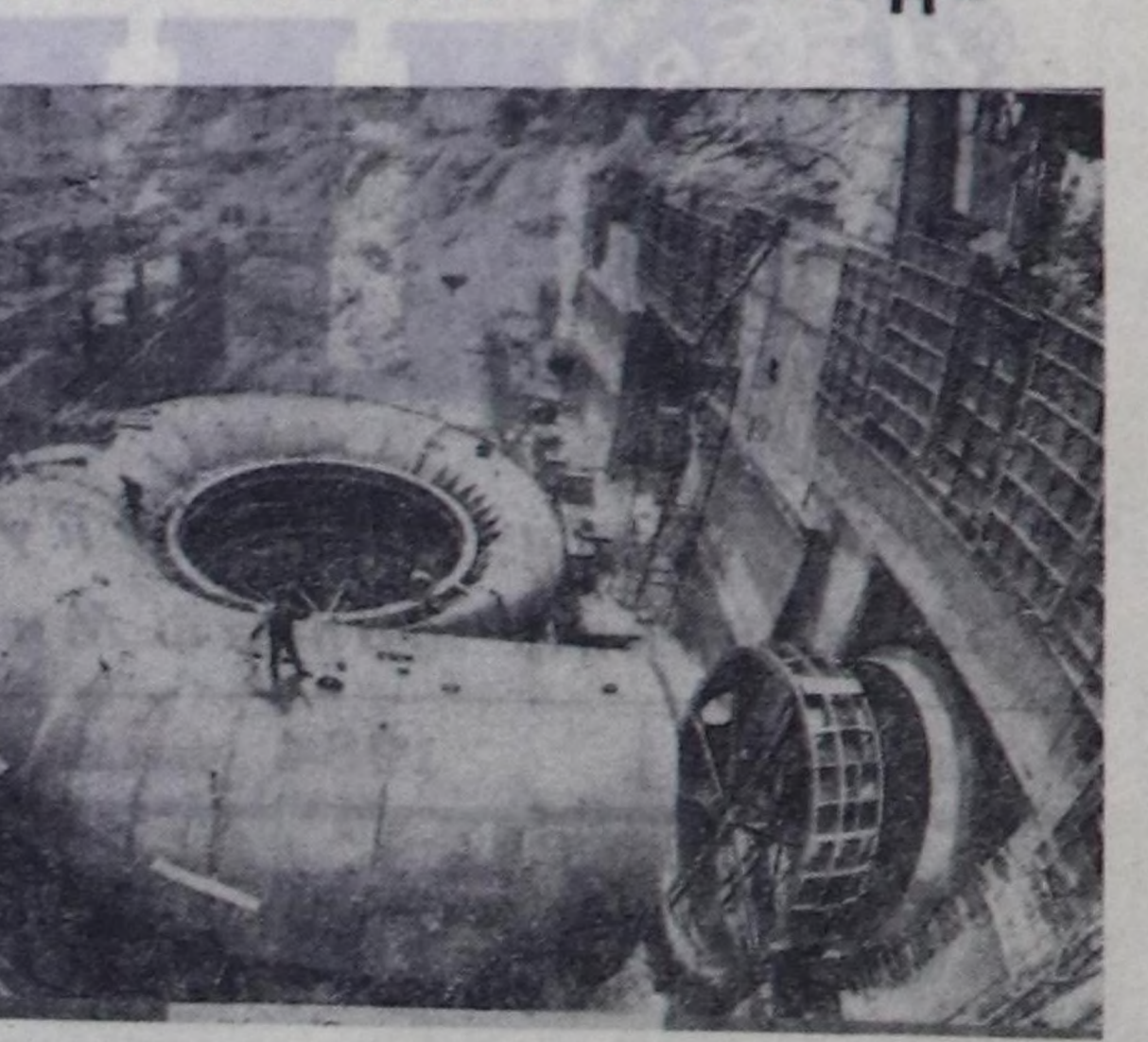
Ол сорулгаларга хамаарыштыр партия-профсоюз, партия-комсомол организацияларын ажил хулааларын эрттирген. Эге организацияны коммунисттеринг ажил хурадаларына боттадырарыне коллективте кижигүчүгө талашал кирген. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

ужур-дузанын дутайында ух лабораторияның начальниги А. Г. Сазанович илеткеп кылган. Коллективте чарышты организация, куралдарын, канчаар ажиллап турарын ол соруулагаткан. Алаа көдүрүлгө айттыргаш чылаларнын кичээгенин хаара туткан.

Автоматика болгаш контролдуу топ лабораториянында социалисттик чарыш кичээгенинде. Бо айланышты партия хурадаларына чутулаа айткан. Коллективте кижигүчүгө талашал кирген. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

Дуржулга кылдыр эзеэн каш будурулгө, социал-амыдырал объектилерин болгаш чуртталга бажынарын «дүзүлгө-биле» кады хуусаа бетинде дүзүлгө боттадырарыне каттыштыргаш, ажил-херекке талашал кирген. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

МЕДЭЭЛЕР

РЫШКАНЫ (Молдав ССР). Молдавияның Рышканы районунун Киров аттыг колхозунун көзү ажил-агый бодурулгө боттадырарыне каттыштыргаш, ажил-херекке талашал кирген. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

Лидия Ивановна Мастафеева чээрби беш чыл чалаачылаан. Оон он беш чылдарында ол такси чалаачылаан келген. Кызылдың пассажир АТБ-инде ону талашал, билбес кижик чок, арга-сүме айттырган улус ону үлгей берген турарын даа турар. Чартын чыл планын ол 109,2 хуу күүсеткен. 500 литр кынар-чаар чүлү камнап алдырган. Бо хүнүнде бодурулгө боттадырарыне каттыштыргаш, ажил-херекке талашал кирген.

МОСКВА. Москваңың тем ажил-агыйның суднолары 84-түн дүзүлгө боттадырарыне каттыштыргаш, ажил-херекке талашал кирген. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

САРАНСК Мордовияның Атяшевское районуң соолгу чылдарда эң хей кем-чөдүмдү мал кемчери бедиткен адырында ол черге өшкүчтүн дүшүлгө шалтың, талашылаан. Районнарың агролетурут каттыштыргаш, ажил-херекке талашал кирген. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

ВЕДИ. (Армян ССР). Армянның Веди дээр суурунда урулгар хоорайгажы баштайгы урулгарын хулаа алган. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

ОРЕЛ. «Орел» дээр фирма-механизатор эртен иделде баштайгы салып алышкыларын хулаа алган. Оон бирги беш чылдың дөрүчү чыгыштын планнарын болгаш хулаа алган бедиткен социалисттик хулааларын күүсөдиринге ажилышкынын мобилизациялар.

ИДЕПКЕЙЛИГ КИРЖИЛГЕ

Совет Тывааның 40 чылдың уткуштур республикада чорутуру социалисттик чарышкы Тывааның күрүне страхованиениң ажилда чарышкы база идекейлик киржир турар.

Оон чартык чылда түнелгө өөрчүгүч болган. Республиканың бүгү инспекциялары күрүне страхованиениң бүгү хевирлериниң талазы-биле планнарын бо чылдың I кварталдарында чорутуру социалисттик чарышкы Тывааның күрүне страхованиениң ажилда чарышкы база идекейлик киржир турар.

Орук демдегелдери

Чарышкыны чал болгаш Каа-Хем эртериниң сыныш-пастап, эшкелдеп чыткан. Оон ол-бо эртериниң Көк-Тей парому далаштыг туудуштур, аргыштыргаш үсөйи турган. Каалама орук-биле хаалылаа үзүктөлбөс. Ол оруктан чарышкы. Ондум эдөөчө элпизин. Чоога ийити өөрү чонтаан орукту чоонта чаа аштал, үстүрүлгө чал болду. Ондум дааның сиртинде чутайлаңкы ак халлар ак-ак адырлар өөр төвөлөр дег көзүлгүлөр. Алама аастарың куйлар далаштын бурунгу хаалгаларында ашкылаан. Ол үттерге кире бээр болза, Ондумун ийитинде хулаагазын орандаа бар болгу дег.

Хенертен кызыл тук кижик хона бергеш, нотаан аргыштыргаш, ак-көк майтын, уруг өкүстү келди. Оон чоогунда — верандаар, серпилг дөңдөр, спорт шөлү.

Эдөл чүв! Агы-кагы, күчүл үгөн сайрам даштыг, кургаг дөңгүмөк бор-бак арыт. Ирей, кадай кижилер сагындырар ийи хулаа дымт бар. Оларын дөңдөн суг үнүп чыдар. Оон үн-биле дөңдөрлөп черде хаалынар, чодураалар, талдар, кызылчанар, даялар, ийи-хараганнар, сөөкнөр даш, чон-ла үнүп чок. Ол талазында чүркен мишаарында түрүм сепке хеме

«Тыва даг-дүгү» тудат эрелдининг паркому. Ак. Довурак хоорай Советиниң күсүмү, ажил-агый болгаш хей-ниити организацияларын корум-чурум намгалаан улам ажилда болгаш кем-херек үлгөдиринингине үдүр демиселди күш, тедирер талазы-биле чамдык ажилдарын кылгып чоруткан.

Ак. Довурак хоорай активиниң чоқта хаа болган хураалына, улус депутаттарының хоорай Советиниң сессиязына аки тура улусчу аргыштыргаш, эң хуу-судтарының, күш-ажылың коллективтерде профилактика чевүлелериниң ажилы ам-даа — ишкыч тургустунган деп санал бергенер шүтүм-чүлөң. Ону өөрлөп нөргөш, дружиналарын, эң хуу судтарының база профилактика чевүлелериниң сая болгаш шынар составын ажилыткан. «Амгы үдө хоорай» да 600 ажил кижини хаара туткан. 31 эки тура улусчу дружиналар, 17 эң хуу судтары, 12 профилактика чевүлелери, корум-чурум намгалаарынын ийи пунктулары, 176 кижик составтыг комсомолчуларын оперативтик отрядтары ажилдап турар. Улусчу дружина кежигүннери бисте хей, Оон шынар составы мурунда турганында лыка экижөөң. Дружиналарын ажилыткан ылаңгыч рудиникте (партия эге организацияның секретары А. Ларионов), «Тыва даг-дүгү» комбинаты аргылап фабрикасында (партибюро секретары О. Толмачев), Ак. Довурак АТБ-инде (В. Доргул), септелге тудат участо-гунда (Х. Иргит), аргылап фабриказының үүрмөктөп

Улсегерлиг корум-чурум дээш НЕДЕЛА САНЫНДА-ЛА

сорттаар комплекзинде (сех начальниги В. Юсупов), бедик сорттуг рудадан даг-дүгү аргылаар чехте (Н. Стара-убов), № 3 орук-тудат участогуна (А. Ондар) багыт эзе тургустунган. Бо коллективтерин күрүне мурунуга планнарын даалгаларын доктаамал чедир болгаш ажил күсөдир турарына удурукчуларын ажилчынар ортузунга корум-чурумну быжыгалаарыне комиссия кадрлар килдистериниң национальнистерин, инспекторларынын киржилгезин-биле эрттирип, алаа ажилына таарыштыр тургузар кижик-кичик сыйгалып турар бис. Профилактика үзүнде алкоо-голизмге болгаш арагалаашкына үдүр комиссияның хураалын үш катал эрттирген. Алаа экиртер септерде кирген кижилер-биле бедиселдерин чорудуп, оларга чогуур кемчелерин оонап турар.

Хоорайга хей-ниитиниң корум-чурумун быжыгалаарына ажилчы чоңуну хосту үзүни шың организацияларын кочукту чутула. Бычангаш коллективтер аразына спортчу маргылааларын, уран күчү көрүлгөдөрүн ортанташтыр турар. Ак. Довурак эртен спорттун кышкы болгаш чалгы кевирлериниң спартакиадазына Совет Тывааның 40 чыл оюнга турсактаан уран чүлү көрүлгөдөр дика хей кижик кижилерин.

Корум-чуруну быжыг.

КАДЫКШЫЛ-КҮШ-АЖЫЛ

Хымыс биле аркаанын сукун кылдып дыштангыранды артык чүвө кайлаа боор. Оон долдун чадары — кызылхайл күш-ажыл ола-дыр.

Профилактиктеринг массовици И. Ондур.

— Бистин Суг-Байы — ырдыг булун. Уран чүлгө кижик бурзук ынак. Оон чижээ мында поварлар элчөөн баштал келген слововая эрелектезиң Б. Агармаа — бот-тывынгыр уран чүлгөдөр хоочун киржикчиң, ыраа-зы кижик. Дыштанган механизаторларын кылдыңгыр ыры кезээрде Чүркен-Доргунден Каа-Хем унуче чалгылаан бээр. Чалгычларын артистер, эччилер-биле ужуражышкын кезээрлер аркаанга эрттирилгес. Республика эмнегезингиз немер эмчизи Орус оол лекция мочувушаан, механизаторларын шийинчип, хулаа алышкында-даа эрттирди. Профилактиктеринг культура-массалыг ажилы улаа эзулар эрттир турар. Профиздел комитетинин даргазы М. Биче-оол: — Бо уруу улуг ак өгүнү биске профизделер об-нуму бедик берген. Огүнү ымы, дериг-херексел, этсеви наас-шинин, нацио-нал хевирлиг кылдыр ажилы Моолдун эш-хевирлер кылган. Чүркен-Доргунде

ЭВИЛЕДШКЕН РЕСПУБЛИКАЛАРДА

РСФСР: эртемендин чымылдыгында

Орджоникидзе Даг көдөз ажал-агынын инсти-
тутунун төгү-эртем музейинин коллекцияларында А.П.
Бородин оң мурнуна билдирме турган чуруу не-
мешкен.

Сурагыл композитор болгон химик эртемен боду-
нун ол портретин өрөөнчкөн, соонда барып физиоло-
гия профессор болгон И. Рязанцевке «Чүрктүн ханы-
зында худуду Николай Владимирович Рязанцевке
1883/84 жылдарда кызыл ажал-агынын чагай
тураскал кылды. Сеткилден берилген А. Бородин.
1884 жылдын май 4-ү деп тураскал бижики берген.

Н. Рязанцев бодуну амырдыкынын сөөгүн он чыл-
дарында Даг көдөз ажал-агынын институтуна физи-
ология кафедрасын эргелекчиге турган. Ол Кавказдын
даг чурттууларынын арасында улуг хей-иничти болгон
чырыкчы ажалды чорудуп, национал эртемен /дар-
лары белектеринге үлүүн кинген.

Институтка оң берилкен библиотеканы онза сонур-
гачты. И. Павловтун, И. Сеченовтун, А. Бутлеровтун,
оске-да эртемендерин адын салганы тураскал ном-
нары ыла ба. Библиотеканын материалдарынын ара-
зында Бородиндин портрети база чораны ол.

БЕЛОРУССИЯ: асфальтда мөөгүлөр

«Белорусфильм» кино студиясынын артистери кан-
дыг-да кайтамчык чүүлдерге элдескенис. Оларны кино
тырттырар шөлте олар боттары кылып турар-ла болгай.
Ынтылажык олар ол эртен өзүлүг-ла элдескенис: кино
тырттырар шөлте баар орук мөөгүлөр-биле шытынган
болган.

Бо чылын республикада мөөгүлөр хөлчөк хей болуп
турар. Минисини чурттакчылары мөөгүлери парктар-
дан, сесерликтерден, чамдыкта мырмачай асфальт кы-
рындан-да тым ап турар. Асфальттын шамлонбойнар
деп мөөгүлөр дүште-даа чок буза деп үнүп көзүп турар.

Улуг шык, таарымчалыг агаар-бойдус ындыг дү-
жүткө салдарыг бооп турар— деп, мөөгүлери тергип
эки билер биолог Г. Серганин тайылдырды. — Бело-
руссиянын арга-арыгында муң чыгып агып хейирин
мөөгүлери үнүп турар. Оларын ийи чүс ажыс тергип
эки чегир, амдангыр. Оларны аяңдага баш удур чып
белеткеп турар. Мөөгү хулэп алып 1600 черлерин
ажыткан. Беловеская Пуша деп камгалады черини
ажылдакчылары мөөгү чырынга аяңдага тускай кө-
жүп чоруду дегелтени кылган. Оортон куззон кижи
бүрүзү кандыг-даа тайылбыры ап болуп. Белоруссиянын
ном парлаар черлери мөөгү үзгине чедир плакаттары
болгон тайылбырлыг номчуташтары парлап үндүргөн.
Хүн үнүп келери билек мөөгүчүнүн кожалыгы шалын
сиген тодот мөөгүлөр киризи дөш хохорай чоотунун
электрчаларынын маңаар шагын таарыштыр эде
тургускан, санын көзүдеткен.

КАЗАХСТАН: дыка кампалгалыг

Нефть дамчыдар эрги магистралдарын септээрине
Каспийде Бузачи чартык орулуктуң нефть тывыкчылар
хоолай алып дөш ырак барбаан. Дыка узун дурттуг
трассаны септээрине олар суг дамчыкчыларын аяң-
лапкан. Суг дамчыкчыларын оң мурнуна нефть үн-
дурп алырын дүрдөдөр дөш чер иштине суг сорду-
руп кинирине аяңлап турган.

Каламкас болгон Каражанбас деп нефть тывыктыг
черлерге чер иштине нефтинин базышынын улуг
болурун чедир алырын чад дегилдегил арасын
ажыткан соонда суг дамчыкчыларын өскөз аяң-
лаар арга тургустууга.

Оң мурнуна суг нефтини чер иштине кызып үн-
дүргө чедир ол нарын орукту эртер турган. Сугну чар-
тык километр ханы чер иштине үндүр сордуруп ал-
гаш, каш-каш километр черге суг дамчыкчыларын та-
вары өкөлгөш, ам көзү катал чер иштине кини сорду-
руп турган.

Чартыкчылар ам черин ийленчек кылдыр өрүмнөп
турар апарган. Суглуг болгон нефтини каттары дорт
тудуштурган. Ыңчаар өрүмнөз черлерге электрлик
тускай насостарын кинирген. Олар нефть алааче сугну
улуг күш-биле сордуруп кинирген.

Хей-хей километр наң хоолайлары кампап алырын
аңгыда чад арга нефть тывыкчыларын электр энергия-
нын чарыгалын хөлчөк кызырган.

КИРГИЗИЯ: виноград-даа, арбуз-даа

Республиканын мурнуу чүтүдө «Вешент» деп кур
чер совхозунда виноград өстүрер черлерден эрте быжар
дыналарын болгон арбузтарын дүндүн чып эгелөөн.
Гектар бүрүздүн дүжүт 200 центнер чедир турар.

Оларны хей чылда үнер чаш виноград одуртгарынын
аразын аяңлап тарып өстүргөн. Шала дашталчак хер-
зүнүг черлерге дына, арбуз олуртур. чөмш-
чидилгелери четчири-биле төккөн, таарыштыр сугтарган.

Дыналар болгон арбузтарын виноград аразына олурт-
каны виноградка база аяңкыг болган. Дына, арбуз сып,
тарынга базырткан хөрзүн шыкты тергип эки камга-
лаар, оң түнелдине виноград сытыры дүргөн өзөр.

Кур-чержилерин үлөгери-биле Ош областын кат-чимис
өстүрерине тускайыткан дына хей ажал-агылары
виноград шөлдеринде ногааларын өстүрүп турар.

СЭТА-нын корр.

ПАТРИОТТАРЫН ЧЕДИИШКИНЕРИ

САН-ХОСЕ. (СЭТА). Сальвадорун патриоттары-
нын июлда чорутканы че-
диининин дайыны чөдө-
лишкенин түнө-
линде чуртка транспорт
шимчозинин бүрүп-биле
оскеан болгон шаажылак-
чыларын 250 хире сол-
даттары чыскаалдан үнөп.
Реаксылыг чалча эрге-ча-
гырганы бүрүп-биле, аш-
тырганын чалчадыр дөш.
Рейтанын администрация-
зы, АКШ-тын чепсектик
күштеринин штабтар на-
чалыктеринин комитети-
ниң даргазы генерал Дж.
Вессин болгон АКШ-тын
мурнуу шериг округунун
командыкчызы генерал П.
Горманн Сальвадорже
«хыналдыг» аян-чорук
кылдыры-биле конуг дүргөн
чоруткан.

ГАВАНА. (СЭТА). Сөөлүг
хүннерде Национал хостал-
гайың Фарабундо Марти ат-

УДУРЛАНЫШКЫН КУШТЕЛГЕН

БЕИРУТ. (СЭТА). Мур-
нуу Ливанның чуртганчы-
лары израиль эжеленчилер-
ге удур демиселди күрүч-
леп турар. Июль он чедир
ливан патриоттар база бир
чедикшиини хөдөлөшкөн-
ни кылганнар Барук дээр
чурттакчылыг черини кы-

дымыга оларын салып каан
машаыңга израиль мотор-
жуктап хайгымычлар ча-
лыган. Ийи кууктыг тран-
спорттар узуктагынан,
элзөн хей эжеленчилер
өрдүктөн болгон балыглат-
кан. Сөөлүг хонуктарда ли-
ван партизаннар беш да-

СССР биле Сириянын аразында дипломаттыг харылзааларнын 40 чыл болганына

СССР биле Сириянын аразында дипломаттыг харылзааларын тургусканын-
дан бөөр 40 чыл болган, ол
бүгү үнөң дүргүдө арасы-
нын ийи чуртувустуу бичи-
рил харылзаалар чоруду
бурнгаар улаанышкыныг
хөжүп келген. Ол турас-
каалдыг хүнден — 1944
чылдын июль 21-ден эге-
лээн, совет болгон сирия
улустуң аразында найрал-
дыг болгон кыды аяңда-
жылганың төгү дөмдөгө-
лөңгө эвэш эвес кайтамчык
арынар кини бижиитинген.

Бистиң чурттарыстың аразында харылзааларын
төгүзүн үнөлөп көрүп ту-
ра. Совет Эвилелинин сирия
улуска кайы хире хей ду-
залап келгенин кини бо-
лоар-дыр деп, Африка-Азия
эи-сетки каттыштырылга-
зынын Сирия комитетинин
даргазынын ораалкычы,
Ахмед аль-Асаад чугаалаан.
Делегейниң ийги чалыны-
нын үзгине совет дайынчы-
ларың фронтуга чедикши-
нинери сирияжылары
француз колонизаторлар-
биле демиселге хей-аңт кини-
рип, Сириянын өзүлүг на-
ционал хамаарышпас чо-
рун чедир алырынга дуза-
лаан. Ада-чурттуң Улуг да-
йыныга СССР-нин Чөөн
чүк улустарынын улуста-
рыга колонизацияны дар-
лындан хосталыр, социал

Чөөн чүк улустарынын улуста-
рыга колонизацияны дар-
лындан хосталыр, социал

БӨМБӨРЗЕКТИҢ СУДАЛЫ

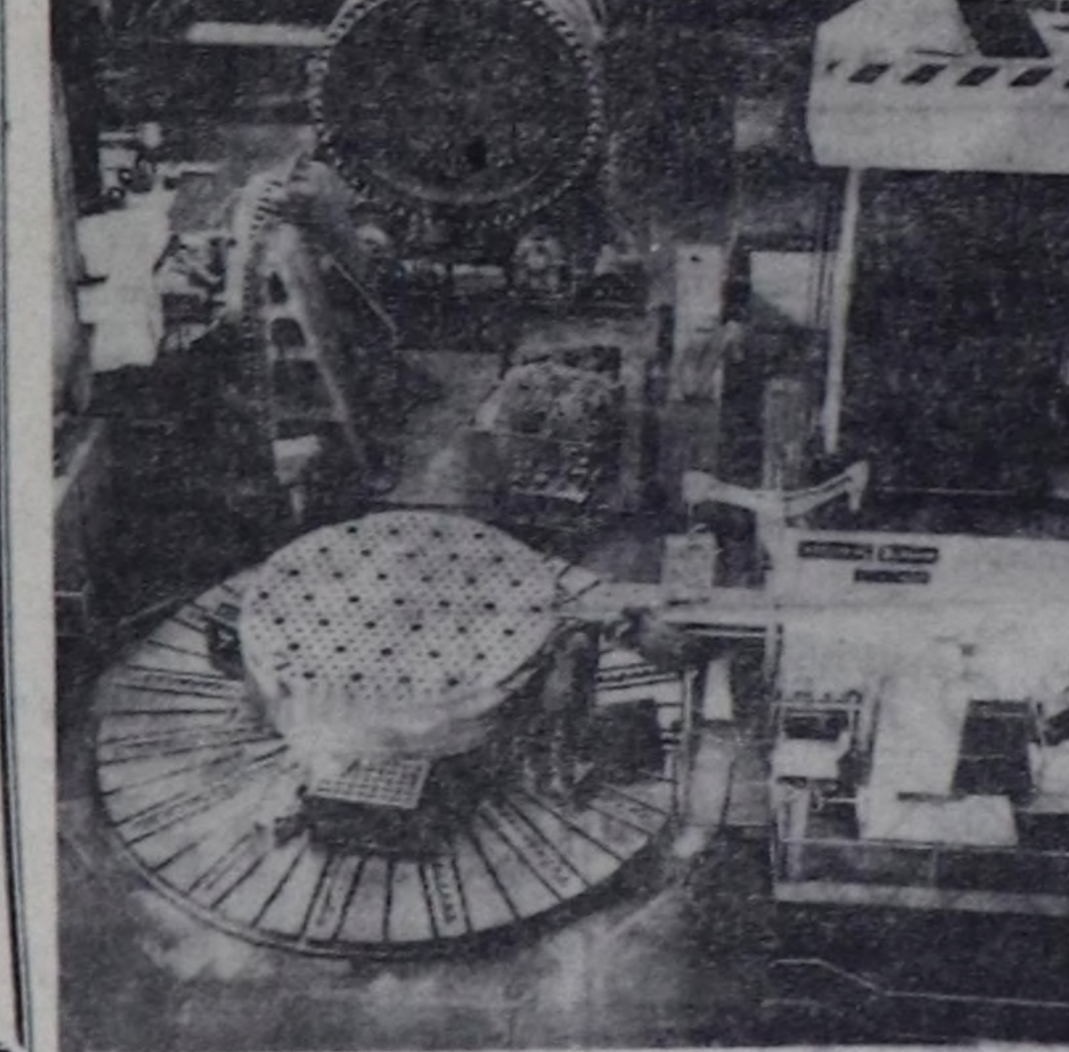
ЧЕХОСЛОВАКИЯ. Рес-
публикада машина кылыр
эң улуг дөш «Шкода» деп
В. И. Ленин аттыг катты-
жышкыныг аяңлаачыны,
инженерлери, конструктор-
лары боттарынын бүдү-
рүлгөзиниң 125 чыл бол-
ганын бо чылын демдөгөп ту-
рарлар. «Шкода» социали-
стик тургузушкунуң чылды-
рында чепсек кылыр мас-
терскадан ЧССР-ни болгон
оске-да социалистик чурт-
тарын бүдүрүлгө эң угу-
ла чепсектери-биле хан-
дырып шыдар бүдүрүлгө
чери болу берген. Ол про-
кат станяры, күчүлүг
машиналары, демир бо-

базырадырынын улуг ста-
ноктарын болгон пресстер-
ны, демир-орук тепловоза-
ры, сөөлүг чылдарда адрю-
луг реакторларын болгон
атом-биле аяңлааар элек-
три станцияларыга оске-да
дерилгелерин кылып үндү-
руп турар апарган.

Пльзеньин машина ту-
дукчулары Свердловтун Ор-
джоникидзе аттыг «Уралма-
шын» коллективин-биле
хей чылдарда найралдыг
харылзааларын тудуп кел-
ген.

ЧУРУКТА: реактор заво-
дунун цехида.

ЧТК-СЭТА-нын фотоу.

ЧУРУКТА: реактор заво-
дунун цехида.

Ийиңи үнүшкүннери кыл-
ган. Интервенттериниң
дириг күнүгө болгон тех-
никазынга когаралды та-
варыштырган.

Ливан найысылдаг аты-
лажышкыныг соскадыры,
га хайгаарал талазы-биле
кохотоннын хуралы болгон.
Чуртка байдалга улам чо-
гумчалыг болурамынче у-
ланган хемчеглерин аңаа
чугаалашкан. Шуф болгон
Алей дээр дагыг районнар-
га айыл чок чорукту хан-
дырынын планын боттан-
дыры амыг үеде бо тала-
зы-биле чугула чүрү бооп
турар. Ливан чазактын июль
он сесте болгон хуралы чо-
гумна ол дугайында чуга-
лашкан.

ЧӨПШЭЭРЕЖИЛГЕ

ДЭЭШ
НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). КНО-нун чигине секретары
Х. Перес де Куэльяр кини
месидежишкенинде кир-
жип турар талааларын тө-
лөзөкчилерин ол месиде-
жишкенин таарыштыр
шинтирээринин аргаларын
чугаалажып көрү-биле он-
биле ужуражымынче чалаан.

КНО-нун штаб-квартиразы-
нда чарлааны-биле алырга, ол
ужуражышкыны Венага ая-
густуң 6—7-де болуп жүр-
лүг.

Чурттуң ийи—грн болгон
турк обшчаларыга таа-
рымчалыг чөпшээрелгени
чедип алып сорулга-биле
чүткүлүг үргүлүздөзүн
КНО-нун Айымыл чок чорук
човулуң Х. Перес де Ку-
эльярга дааскан. Ыдыг
сорулга чүгдө обшчалар
аразында чугаалажышкы-
нар үзгине чедип аладын

Чурттуң ийи—грн болгон
турк обшчаларыга таа-
рымчалыг чөпшээрелгени
чедип алып сорулга-биле
чүткүлүг үргүлүздөзүн
КНО-нун Айымыл чок чорук
човулуң Х. Перес де Ку-
эльярга дааскан. Ыдыг
сорулга чүгдө обшчалар
аразында чугаалажышкы-
нар үзгине чедип аладын

ТК-зынын Чигине секре-
тары Халед Багдад СЭТА-
нын корреспондентизи-биле
беседазынга чугаалаан. —
Бо болгон оске-да он-он
улуг улустуң бүдүрүлгө-
рин бистиң черге араб улус-
туң өңүгү Совет Эвилели-
ниң дузаламчызы-биле тут-
кан, оске-да адыраарга
сон дузаламчызы аяңок
улуг.

Евфратта комплекс он-он
мун гентар кургаг черлер-
ге сугну берген болгон кү-
чүлүг хей бүдүрүлгелери
хандырып турар. Сирияжы-
ларын байчыларында үш
ламчочканы бирээинге-ле
Евфратта ГЭС төктү берип
турар. Совет-сирия найы-
скалыг демдөз апарган ол
база бир улуг күчүлгенин ту-
дуп турар. Комплекстин
аңаа чедир 26 километр
ында совет болгон сирия
тудушчулар чад плотинаны
болгон ГЭС-ти тудуп эге-
лээн.

Плотинаны кылып эге-
лэенде бөөр бүдүн чарты-
ла чыл болгон, ыңчаа-даа
ол чер таңыткымыс кылдыр
өскөрлөгөн. Шаанда кижи
көзүлөс ырым, эркертерде
хей муң кижилик коллек-
тивтиң аяңлы хайыккан.

Израильдин үтөр-боолары

ТӨП КОМИТЕТТИН ПЛЕНУМУ

ХАНОИ. Аңаа Вьетна-
мның Коммунисттиг партия-
нын Төп Комитетинин эл-
чегил пленуму бооп эртен.
Ол улус ажал-агынын улап-
башкарыын сайыраңгайы-
дарынын айтырылганын чу-
гаалажып көргөн. Пленумга
илеткеди ВКП ТК-нын чыг-
ине секретары Ле Зуан
кылган.

ВСР-ниң хөгжүлдениң а-
гы үе-чазазында ВКП-ниң
сезгизинин шинтирлеринде
айтылган харыскалгыг
сорулгаларын боттандыры-
биле чурттуң экономикаг
болгон социал амыдыралы-
га шыгыг чарыгынын
чедип алырын чугулазын
пленим айткан. ВКП ТК
бар курлавырларын улам на-
дотузу-биле аяңлааарын,
куш-ажылдыг бүдүрүк-
лүүн бедилери дөш, про-
дукцияны шыпары бедиле-
ри дөш демиселди чугула-
зын айткан. Ону чедип
алыр төлөдө, экономикаг
улап-башкарыын сайыраң-
гайыкчыды. куш-ажылг
коллективтерин тымыгыл
идеиниң бедилери, аяңла-
тургузушкунуң болгон То-
рзай чуртту камгалаарын
хөзөңгө хоралыг дүжүмөт-

Пленумун дугайында ВКП
ТК-нын экономикаг эге-
лөп-башкарында бар чет-
пестерин болгон кызым че-
лерин ханалы-биле анализ-
теп көргөн демдөгөп.
Партияны улаанышкыныг
га чөрүшкөн, социалистик
тургузушкунуң болгон То-
рзай чуртту камгалаарын
хөзөңгө хоралыг дүжүмөт-

СОҢГУЛДА МУРНУНУҢ ПРОГРАММАЗЫН ЧАРЛААН

МАНАГУА. СЭТА-нын
корр. С. Горбунов биле
О. Колесников оларын да-
мчыканы: Национал хостал-
жык Сандиюку фронтунуң
улуг Национал удуртула-
зын келжүтүп. Никарагуа-
нын Национал катал тургу-
зушкун чазанын удурту-
чу чөвүлелиң координато-
ру Д. Ортега бо чылдын но-
ябрь 4-те болуп бүгүниң
соңгулдарга республи-
каның президентизиниң
албан-хулээлгенине ХНХФ-
тин кандидаты кылдыр деп-
шиттирген. Ол дугайында
шинтирин ХНХФ-тин дөди
консулствативтиг органын
— Сандиюку ассамблеяны
аңаа болгон ээлчег чок се-
сиязыга үндүргөн. Орала-
чы президентиниң кандида-
дыга чазактын удуртукчу
чөвүлелиң келжүтүп С.
Гамьерс депшиттирген.

Ону хаарда чүтө чугаа-
лаш. Д. Ортега, бүгү ника-
рагуаларын соңгулдарга
идежелетип кырып, ботта-
рынын бадылаашкынарын
ХНХФ-тин кандидаты
дөш бээрине кылгырган.
Бөгүн ХНХФ-тиң амыдыра-
лыгы-биле боттандырып ту-
рагы революстуг чарыг-
ларын программазы дөш
улустуң бадылаарыга бү-
рүлгө ол илереткен.

ХНХФ болза Никарагуа-
нын хамаарышпас чорук
дөш демиселди үргүлү-
лөңкүн болурун оратор
айткан. Ол демиселди аме-
рик далай шеригери бо чүс
чылдын эгезинде-де чылда
базарын күзөп турган. На-
жыг болгон тура халык-
шынын-даа демиселди чыл-
дарында намыскал, быны-
кан фронт национал хос-
тажышкыныг идеалдарын
да чайгышын чокча, шыг

Сессияга Никарагуаның
келер үеде парламентазын бо-
лур Национал ассамблеяны
депутаттарыга ХНХФ-тен
кандидаттарын даңазын
чангыс үи-биле бадылаан.
Оларын аразында — на-
рым эрге-чагыргага удур де-
миселди кырыкчылары, улус-
чу эрге-чагырганың активчи-
лери, курунениң болгон хей-
иничиниң сурагыл аяңда-
чылары кирген.

Ону хаарда чүтө чугаа-
лаш. Д. Ортега, бүгү ника-
рагуаларын соңгулдарга
идежелетип кырып, ботта-
рынын бадылаашкынарын
ХНХФ-тин кандидаты
дөш бээрине кылгырган.
Бөгүн ХНХФ-тиң амыдыра-
лыгы-биле боттандырып ту-
рагы революстуг чарыг-
ларын программазы дөш
улустуң бадылаарыга бү-
рүлгө ол илереткен.

ХНХФ болза Никарагуа-
нын хамаарышпас чорук
дөш демиселди үргүлү-
лөңкүн болурун оратор
айткан. Ол демиселди аме-
рик далай шеригери бо чүс
чылдын эгезинде-де чылда
базарын күзөп турган. На-
жыг болгон тура халык-
шынын-даа демиселди чыл-
дарында намыскал, быны-
кан фронт национал хос-
тажышкыныг идеалдарын
да чайгышын чокча, шыг

Сессияга Никарагуаның
келер үеде парламентазын бо-
лур Национал ассамблеяны
депутаттарыга ХНХФ-тен
кандидаттарын даңазын
чангыс үи-биле бадылаан.
Оларын аразында — на-
рым эрге-чагыргага удур де-
миселди кырыкчылары, улус-
чу эрге-чагырганың активчи-
лери, курунениң болгон хей-
иничиниң сурагыл аяңда-
чылары кирген.

Ону хаарда чүтө чугаа-
лаш. Д. Ортега, бүгү ника-
рагуаларын соңгулдарга
идежелетип кырып, ботта-
рынын бадылаашкынарын
ХНХФ-тин кандидаты
дөш бээрине кылгырган.
Бөгүн ХНХФ-тиң амыдыра-
лыгы-биле боттандырып ту-
рагы революстуг чарыг-
ларын программазы дөш
улустуң бадылаарыга бү-
рүлгө ол илереткен.

ХНХФ болза Никарагуа-
нын хамаарышпас чорук
дөш демиселди үргүлү-
лөңкүн болурун оратор
айткан. Ол демиселди аме-
рик далай шеригери бо чүс
чылдын эгезинде-де чылда
базарын күзөп турган. На-
жыг болгон тура халык-
шынын-даа демиселди чыл-
дарында намыскал, быны-
кан фронт национал хос-
тажышкыныг идеалдарын
да чайгышын чокча, шыг

Сирия найысылдадан боо
адымы хире черде турар.
Ливан черде онгуларда,
хоорайдан 30 километр чет-
пест черде, израильчилер ке-
лген орат. Ыңчанган бу-
гү сирияжылардан, бир-ле
дугаарында чепсектик күш-
терден, серемчилел болгон
болу берги. Яг агрессия
ойтур шапарыга белен чо-
рук негетиниң турар.

А Сириянын армиязы
аңаа белен дээрин Дамас-
кыже диван кызыгаар тала-
зыдан азы Голан бедикте-
риниң талазындан бар чыт-
каш, бүзүрөп көрүп болур.
Автомобиль оруун дугаар
чаа-чаа кастыгган онгулар,
артилерия тургустары,
черке кини хөп наан, таң-
кылар нөстүр. Үтөр-боолар
уннары элчегил халлаш-
кын болу дег чүчүс утлап-
кан. Бир эвес дайын эге-
лээр болза, кайы хире күш-
түг удур согушкунга та-
варкырып билер болгон.
Тель-Авивтиң дайынчы-
тары халлаашкын кылыры-
ныг куузазын сонгаарла-
дып, хукаан катал-катап
шугдунуп турар.

ССРЭ биле Сириянын аразында дипломаттыг харылзааларын тургусканын

СЭТА-нын корр. Дамаск.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

агылаары эргежон чугула
бооп турар. Үлестүрүң бол-
гон сандыгын хуу секторла-
рыга социалистик чарыг-
ларын улам күштөлдө-
ринин, экономикаг соци-
алистик күрүс секторун
гүлчү бижылаарын эрге-
жон чугулазын пленим эге-
лөп демдөгөп.

ВКП ТК-нын пленумунга
ЭДЧ келжүтүп чурттарың
Москвага болгон дөш де-
нелиг чөвүлүг хуралын
шинтирлеринге үндөзлөш.
ВСР-ниң дашыгы политик-
тиг харылзааларын, хам-
кыг мурнуна Совет Эвиле-
ли-биле, социалистик дем-
караттыгыг чарыгынын оске-
да чурттары-биле харылза-
ларын улам калдырып, ха-
нылазынче улаанышкыны-
га база катал бадылаан.

Пленумун дугайында ВКП
ТК-нын экономикаг эге-
лөп-башкарында бар чет-
пестерин болгон кызым че-
лерин ханалы-биле анализ-
теп көргөн демдөгөп.
Партияны улаанышкыныг
га чөрүшкөн, социалистик
тургузушкунуң болгон То-
рзай чуртту камгалаарын
хөзөңгө хоралыг дүжүмөт-

Пленумун дугайында ВКП
ТК-нын экономикаг эге-
лөп-башкарында бар чет-
пестерин болгон кызым че-
лерин ханалы-биле анализ-
теп көргөн демдөгөп.
Партияны улаанышкыныг
га чөрүшкөн, социалистик
тургузушкунуң болгон То-
рзай чуртту камгалаарын
хөзөңгө хоралыг дүжүмөт-

НАЙРАЛДЫГ БЕСЕДА

СОФИЯ. Болгариянын
Коммунисттиг партиянын
Чигине секретары. Болга-
рия Улус Республиканың
Күрүс чөвүлелиниң Дарга-
зы Тодор Живков Алжириниң
Национал хостала фронтунуң
партияны Политбюро ке-
жигүтүп, дашыгы черектер
министри Ахмед Талев Иба-
раганын оң БУР-га албан
ужурунда аян-чорук кылып
чөдө берген үзгине күзөп
алган.

Таллар беседа үзгине
боо-чепсекти эдере бүдүр
чоруктуң бүгү-иничиниң тай-

Бистиң мурнувуста чугула
сорулга салдыган: бүгү-ни-
тинин соңгулдарын, чурт-
туң төгүзүлгө эң баштай-
гы, өзүлүг хостуг болгон де-
мократтыг соңгулдарын
эрттирген бис. ХНХФ ол со-
гулдарга белекенирин-биле
никарагуаларын ол дөш
кижи көр хөң чок дикта-
турага удур, империалист
куданышкыныг буза ша-
вар дөш демиселди келген
программаны чарлап турар-
дыр.

Д. Ортега ХНХФ-тин
соңгулда мурнуунуң програм-
мазын номчуп чарлаан. Ын-
да уаучу эрге-чагырганы
улам намыскал, быны-
кан фронт национал хос-
тажышкыныг идеалдарын
да чайгышын чокча, шыг

ХНХФ моон-даа сонгаар
Никарагуаның болгон оон
улаузуң эрге-аыктарың
дүшкөн хамаарышпас

БИЧИЛЕРНИН ЧУГААЗЫ

Уш харлыг Юля удуур туп чадап-ла турган. — Витя, канчап тур сен? — Кызыл түр мен...
— Авай, плаьемни уш- бей? — Ийе.
— Уитарымны база бе? — Сүттү сөзө аякчыгаш- ма азы стаканга кудуп бээ- ли бе?
— Че харын, чүглө ке- жим-биле удуур мен мй. наан...
Уш харлыг Катя кырган- авазына: — Бо багай тор-тур. — Чүге? — Чүге дие, ол өзөңг- тир, бичи.
Ачазы телефон-автомат- тан долгап турда көргөш, 4 харлыг Тарас айтырган: — Ачай, бо телефон-пис- толет бе? — Бир кырган-авазы чү- гаалаан: — Эрөөңгө бергаш хе- виңиң уштурун кызылп көрөм.
Витя өрөөңгө хевин уш- туп чадап-ла турган. — Витя, канчап тур сен? — Кызыл түр мен...
4 харлыг Ленадан айтыр- ганнар: — Сүттү сөзө аякчыгаш- ма азы стаканга кудуп бээ- ли бе?
— Станкага. — Онү тудары берге-ле болгай, тудар сыпчыгашы чок.
— А мен онү белиден туруп аар мен...
Бир кырган-авазы уш харлыг Аняга бодалга бодаткан: — А биле Б хоолаага ор- ганнар. А кээп дүшкөн, Б чинде берген, хоолаада чүү арткапты.
Аня ур-даа боданмай ха- рымылаан: — Истер арткап.
Уш харлыг Тарас гео- графия карт көргөш: — Ой, глобусту үрөп кааннар-дыр.

Току кызы Наталья Соколованың «Тыва кызын» ырлап турары.

ТЫВЫЗЫКТАР
Түмөндөйиң түмөн шокар чыгызы
Дүңгүр дагжап чоруй баады
(Баажымы аммыг бодуу- та).
Дөң ажарга-ла өдөк.
Дөң ажарга-ла өдөк.
(Баажымы диги аммыг- тарда).
Кара талдың чүзү чок.
Карты-хаанның ыдыны үнү чок.
(Баажымы аммыг бодуу- та).
Кежээ келтир, эртен чанар.
(Баажымы эңилде).
Күш бе дээрге, чүгүт чалгыны чок.
Күске бе дээрге, укуп чоруур.
(Баажымы аммыг бодуу- та).

СОНУУРГАКТАРГА

УНЕЛИГ «ХОРАН».
Эмнелгениң эмнелге демдээ — чыдаа.
Бодунуң хоранын берип турган чыдааны
Москва чогууда Химкини ырак эвс-
е серпентарийге көрү болур.
Гадюка дээр азм чыдааны ыда
эмгексиз. Оларын саны амгы уеде дөрт
муң ашкан. Гадюкалары тускай дероон
черлерде аяк дээр адаанга ажаап ту-
рар.
Чылан ажаар тускай эртемин кижя
кирза салыктары, тускай хол хантар-
лыг болур. Чыланнар азыраар черге
ол чедип келген, оларны дыка оваа-
рымчалыг чым, лаборатория чыныга
эккээр. Беш чүс чыланнар боттарыны
хоранын бээр дээп ында «ээлчег» ма-
нал чыдар. Гадюканы ползтилен пән-
наны дамчытыр эрттиргенге, оң
кылагарымаар хораны стаканга төктүп
калар.
Хораны тускай савага куткаш, чылы-
дылга-биле болбаадырадытарга, сарыг
өңүктү кристалликтер — кургаг хоран
болу бээр. Чылан хоранын язы-бүрү
арыларга уду аякылап турар.
...Гадюка дээр чыланарны өлүрери
хоругу.
УГУЗЛАП АРГААН ПӨСТЕР
Шаанда Борис Годуновтун болгаш

Улуг Тиелелгениң 40 чылынга уткуштур
ТӨӨГҮНҮН КИЧЭЭНДИРИИ

1985 чылда Совет Эвилелиниң аякыл чонпары, акм-дуния социалистг турттарың улустары, деп- шиягелиг бүтү кижя төрөлгөн Ада-чурттуң Улуг дайынныг Тилелгениң 40 чылын калбаа-биле демдеглээр. Совет улустун болгаш оң алдарлыг Чесектиг Күштериниң чайыннанчак тилелгениң түнелинде гитлержи эжелекчилер чылча шаптыр- ган, шериг-политиктиг авантюристтерин дегейге тергиндел дутайында кордаашкынары буурап дүш- кен.

Совет шериглериниң 1944 чылдын чынында Белорус- сияга күчүлүп шавар хал- даашкыны «Багратион» деп адаан. Ол шавар халдааш- кыны чедишкениң чорут- кан түнелинде немец-фа- шистиг армияларын «Топ» дээр бөлүү бүрүн чылча шаптырган. Бичаарга гит- лержи команддала Белорус- сияга кедерей хөй күштү мөөңдөөн. «Топ» бөлүктүн составына моторжуктан болгаш танк шериглериниң безин 24 дивизиязы тур- ган, оларны «Гитлерниң со- гуугу бөлүү» деп адааннар.

Белоруссияга шавар хал- даашкын партизанарнын маадырлыг «рельс дайыны»- биле эгелзөө. 1944 чылдын июнь 20-нүн дунезинде Бе- лоруссияны партизанары фашистг эжелекчилериниң тылынга «рельс дайыны» калбаа-биле чоруткан, а даң

бажына — чер чырыгыже чедир демир-оруктарың 40 муң аякыг релстери агаар- же буступ чаштай берген, стратегтиг көвүртүлөр, не- мец-фашистг эжелекчилер- ниң телеграф болгаш теле- фон харылааа шугунарны чыскаалдан үнгөн. Фашист- г шериглерин, оларны шериг чепсөөн, азы-чемин сөөрткөн хөй вагонар база агаарже чаштаан, оортан арткаанары оруктарга тыр- лып турупкан.

Дөртөн чыл бурунгаар Бе- лоруссияга болган улуг тул- чушкунун ийги үе-чадазы июнь 23-те эгелзөө. Гитлер- жи шериглерин генерал-полковниги Рейнхардт 3-кү танк армиязын Понбалти- канын 1-ти болгаш Белорус- сияны 3-кү фронттарынын маадырлыг шериглери ата- калаан болгаш хөй хүнерде калыг-дошкун, хан төгүш-

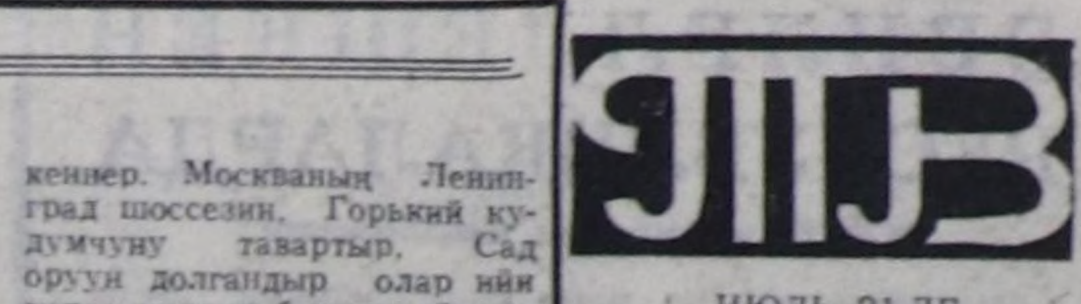
кунуң тулчушкунарнын түнелинде чылча шапкан. Генерал Рокоссовскийге ко- манддалган Белоруссияны 1-ти фронтунуң шериг кат- тыжышкынары июнь 24- те гитлержи генерал Форман- ның 9-ку армиязына удуур шавар халдаашкыны эге- лзөө. Бобруйск хоорайны сес хонук хуусада хостаар ду- гайында дужаалды Дээди Кол команддала генерал Ро- коссовскийге берген турган. Бичаарга шылтангай со- вет полководчуларын би- рөөзи Рокоссовский ол ду- жаалды хуусаазындан дөрт хонук бурунгаар күөстөкөн болгаш немец-фашистг эже- лекчилерден Бобруйскини июнь 29-та хостаан.

Белоруссияны найыскалы Минск хоорай, оң ыч- чаарда арткап чуртташкыла- ры гитлержи эжелекчил аадапта уш чыл аягы үенин дүргүзүндө киличкентип иелген. Гитлержи фашистер- ниң «Топ» армияларын штаб-квартиразы база алаа турган. Минскиден атоорук бистини Төрөн чуртувустун чүрээ Москваже дөрт орут- кан. Немец-фашистг эже- лекчилерин танк шериглери 1941 чылдын чынында Бе-

лоруссияны найыскалыны эжелзөө турган. А маадыр- лыг совет шериглер 1944 чылдын июль 3-те Мински- ни маадырлыг-биле хостаан, оң чуртташкылары боттары- нын хостакчыларын чечек- тер-биле өөрүшкүлүг уткаан- нар. Төрөн чурттуң найыс- сылаа Москва июль 3-түн кежээинде артиллерияны дааштаашкынары-биле Мин- скини хостакчыларына ба- ымы чедирген.

Маадырлыг совет шериг- лер болгаш партизаннар Бе- лоруссия тулчушкунарны үенинде немец-фашист- г эжелекчилерин ырма- зы сыккан: тулчушкунар- та киришкен 38 немец диви- зиянын 28-ин бүрүн узут- каан, 500 муң аякыг гитлер- жилер өлүрткөн, балыглат- кан, оларнын аразында 10 генерал өлүрткөн азы не чок чиккен, а 21 генерал туттур- ган.

Дөртөн чыл бурунгаар Бе- лоруссияга тулчушкунарны үенинде Москвага база улуг булушкун болгаш ту- турган гитлержи 57.600 ге- нералдар, офицерлер, сол- даттар Советтер чуртунун найыскалыны кудумчу- лары-биле кылашканы арт-

кенер. Москваның Ленин- град шоссеин, Горький ку- думчуну тавартыр. Сад оруун долгапдыр олар ний караа кудуя берген, ний эки кыстына берген, куду көрүп алган эртеннер. Олар 1941 чылда Гитлер- ниң «чапчык» дайынын түнелинде Советтер чурту- нуң чүрээ Москва хоорайны кудумчулары-биле «тилек- чилер» болуп эртерин кор- дап, ол дутайын фашистг гитлержи Германияның ча- гырыкчылары чарлап, дегейге тергиндел дутайында хөй удаа чуртуруп турган- нар. 1912 чылда Ада-чурт- туң дайынын чылдарында Москвага кирип келген тур- ган Наполеонун шериглери- ниң буурап дүшкенинде до- ра аштырышкына гитлер- жи шериглер 1941 чылдын күзүндө совет найыскалы- дың чоогуна таварышкан- нар.

Хөй миллион, дикинге чед- дир чепселген «тилеттир- бес» дээр гитлержи шериг- лерин Белоруссия тулчуш- кунарына болгаш Ада- чурттуң Улуг дайынын бу- гү үенинде чылча шапканы — амгы үеде дегейге тер- тинделче куткуп турар аме- рик империалистерге болгаш оларнын өттүкүчлериңге төөгүнү шынгыг кичээнди- риндир.

(ПМА).

Кыска шоодуглар

1. ДЕЛГЕЛГЕ ЗАЛЫНГА
Салым-чаяныг чүрү- чүнү чуррап чурттарың көрүкчүлериң кичээлгени хаара тудуп, сонугарда бээр. Магадан чарашкыны- лаа турар, маргышты, шү- гүмчүлээр-даа кижилер база бар.

Чүрүкчү-ла кижя бооп ча- даас (уран чүдүдүн кы- дында кыстынып чоруур), семис чоон, чолдан сыныг, ногаан-сарыг карактардыг, кижя ортузу эртин чоруур хире ар ийн холун хөрөөн- де шавыптыр салым алган, бир чүрүк дужунда дыңы- дыр-ла шуугаан тур.

— Мында черле кижя ча- расынар, онзагай чүзе чок-тур. Ында бир сурагыг чүрүкчүга дөмөлейкир дээш дыка-ла шырбайган-дыр. Композицияны чедимче чок. Та каян чуруп өөренип алыр олдар ыйнаан бо.

— Устугу бугуң уран чү- дүн дыка-ла билдир-дир сн- лер аа? Чогуң композиция- ыңа канчаар билдир ав болу- рул, анык — деп, анык кө- рүкчүлериң бирээс со- нуугал айтыра каалты.

Дегхи шүгүмчүлөкчи аны- ыс айтырыг салган кижикке кылчаш кылдыр көре каап- кан, аал иштинден басып үе берди.

Алааргак чоруктун кара хөлөгези деп чүзе ол. Шы- өөрүңүң чедишкениңиңге өөрүүр туржук, харын- даа нүгүз хевирин бугуң хөрээлдедип каар. Алаар- гаачал чоруктун дөзүндө бодун тогунары, ийн арын- ныг, чашаачы, дошкун бол- ган кээргел чок чорук чы- дар.

2. ИНДИЯ КИНО КӨРГӨН СООНДА...
Ийн сериялыг индий кино төне бөөрге, кинотеатрал үнгөн көрүкчүлөр хоорай автобузунче чаза булгап, иткелешип кирип эгелдир- лер. Кино үезинде, оон ма- дырларынын салым-чолу- нга сатгышсырааш ыгтай

АДААРГАЛ БОЛГАШ КОЧУЛАЛДАР

нааңканында, чамдык кө- рүкчүлериң будуп алган канактарың алаа болча- жы берген илден.

Ол аразында, райондан- на келген хевирлиг, назы- хары улгады берген хөрээ- жен кижя дүжөр черин эки билбесинде. Мутуо деп ав- тобус доктар чели айты- рапта, алаа турган кижя- лер чир-шоп дүштүлөр:

— Эвнеси элден «таарыш- тырышкан» ышкыштыр, сыр өскээр бар чыдар аан...

Мөгүлзөн пассажир дараа- ында дүжөр дээрде, дыр- гын долгап улус үндүрер боор бе, угда-даа чок, чай- лап бээр кижя-даа чок.

Уең аякыг градус нинде- ле дикине чүвүр кеткен, узун сырталарыг оолдар, кыстар үнериче белеке- нип демги көзөөдөн келген кижини натый хаара аразын, га илди үе бөөрге, оозу аар сүмкелерин тудуп чадай- чалай, асфальтыга илдинип барып дүжөргө, кым-даа

аааа дүзүлүшкөн, харын- даа сыйтыкайдыр каттыр- жип калдылар.

Ийн сериялыг кинону чап, чаа-ла көрүп, не кижиниң оорук-хевиринге саныг аарып оорук көрүкчүлөр-ле болгай, деп муңаалап болуп чордум.

3. ДИДИР-ДИДИР
Улуг авес хоорайжыгаш- тык мешап үзүлгүн чугаа- лажыр ынак темазы бар:

— Чолаачы, А. пиво са- дар чөрдө турар чорду...

— Ол-даа канчаар, оң эргези-дир, а демги ийн ар- тист аныктар чарлы бер- ген дүшчүп турарыл чок?

— Ону дынаваан мен, Шын бооп магад чок, бо шагда чүү-даа болуп турар чүвө-дир.

— Ойт, демги журналист кымыл анык журналист кымыл шенектепкеш чорда көрдүм...

— Ол дээрде эвилел-зал- ден чорук-тур, ында кижя найгаар чүү боор, а шүлдүк- чү И. Э. «саргал чегтирген»

МОСКВАДАН
8.00 — «Уе». 8.35 — Эр- тенги гимнастика. 8.50 — Бир эвес калык болууказын- да. 9.05 — Документалдыг чал телефильм. 9.35 — Кон- перт. 10.00 — «Спортлото- ың». 29-ку тиражи. 10.10 — Хөй эки барааннар дээш, 10.40 — «Журажыр чери өскертп болбас» деп уран- чечен телефильмин 5-ки се- риялы. 12.00 — «Херуф Бидстру- да». 12.25 — Улуг Тилел- гениң 40 чылынга уткуштур. Концерт. 13.25 — «Өг-бүе болгаш школа». 13.55 — Чик атлетикага чурттар аразының маргылаады. 14.40 — Бөгүн дегейде. 14.55 — Уругларга фильм. 15.20 — Бүтү-эвилелдиг теле- конкурзу. 16.15 — Поли- тиктиг тайлыбырлачы Л. А. Воленскийниң беседасы. 16.45 — «Ходжа Насред- ин». «Джирлан-Велика дутайы». Мультифильм. 17.15 — «Никарагуа: ти- лелдере шиттиргил». До- кументалдыг телефильм. 18.20 — Дирг амытаннар амыдыралы. 19.20 — Тай- бың камталалыны совет комитетиниң даргазы Ю. А. Жуковтун беседасы. 19.50 — Чаа фильм-шин. 21.00 — «Уе». 21.35 — Фильм- шиниң уланычы. 22.35 — Джаа дутайында 3-ку да- мыдалга. 23.20 — 23.30 — Телемөдөлөр.

ИЙГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН
8.00 — Эртеги гимнасти- ка. 8.15 — Бир эвес калык болууказын. 8.30 — До- кументалдыг фильмдер. 9.00 — «Эртеги почта». 9.30 — «Башкыр сүй-белек». До- кументалдыг телефильм. 9.45 — Литва телевидение про- граммазы. 11.05 — «Али- рутчулар клубу». 12.05 — Уругларга телешиниң «Иван-чү чечетелип тур- да». 13.40 — Музыка кино- кузу. 14.10 — «Билдингир- даа болза, бугүрөңчү эвес». 14.45 — Социалистг чурт- тарын маргылаалары. Фе- тование. 15.15 — «Калыкшыл». 16.00 — Мультифильм. 16.20 — Шин. 18.00 — Социали- стг чурттарыны маргылаа- лары Хостуг хушреш. 18.30 22.25 — Чик атлетикага — Концерт. 19.45 Дегейде болушкунарын дутайында допчулал. 20.00 — «Там- чыгыг удуур, чаштар!». 20.15 — «Челюскинчилер». 50 чыл соода репортажы. 20.30 — Фильм-концерт. 21.00 — «Уе». 21.35 — «Тайгадан келген вол». Уран-чечен фильм. 22.55 — 23.30 — М. Шолохов «Донкуң рассказтары».

Редактор В. С. ШАРАВИН.

Республикага шокар бу- дуттаар, чамдык черлерге биче чаштаар. Сонугу ба- рын чүктен хаттыг күжү секундда 7—12 метр. Дүне агаарын температуразы 10—15, чамдык черлерге 3—8 градус чылгы болур. Хүндүс 21—26, чамдык черлерге 13—18 градус чы- лыр.

Автооруктарга көстүрү эки.

Зымылга чуга будуттаар, чабас. Дүне агаарын тем- пературазы 11—13, хүндүс 23—25 градус чылгы болур.

КИНО

ИЮЛЬ 21-ДЕ
«НАИЫРАЛ»: «Песочные часы» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 21.00 шактарда.
«ПИОНЕР»: «Приключе- ния Али-Бабы и сорока раз- бойников» 11.10. «Чингиз- гук — Большой Змей» 9.15, 14.00, «Блондинка за уг- лом» 16.00, 18.00, 20.00 шактарда.
«КАА-ХЕМ»: «Хан Аспа- рух» 15.00, 17.40, 20.20 шактарда.
«ВОСТОК»: «Эхо далеко- го барыма» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.
«ЧАЙГЫ»: кинотеатр «За- тек, кто в море» 16.40, 19.30, «Трудная роль» 14.00 шактарда.

СЭПП кежигүүнү, пер- соналадыг пенсионер Иргит Юкушевтың БАДРАНЫҢ
74 харлап бар чораша 1984 чылдын июль 20-де мөчөөн СЭПП Кызыл хооронку, хоорай Совети- ниң күтүсмон. Тылга АССР-нин Социал калы, ылга министерствоу ха- ны кыжыдала-биле дына, дып, оң төрөдлеринге болгаш чоок кижилеринге кыжымдалып илергейлөп түр.

Улустун чугаазына үндезилээш

ТӨЛГӨ

раар ирги мен» дээш, шо каап көөргө, шокар нике мыйызындан «бурганнаар» бооп-тур. «Орта чоор бе! О-ман-патин-хом!» дээш, ак оон албачыларга ала карак шимдирейн калар- тыл. «Уеер инек турбайы, көрүнер!» деп, үнер-кирер

де уругчул кончуттукун ту- руптур эвеске.

Бир-ле кежээ биез дама кара-шокар хаш, хөөргези сарыг, торгу бөдөйинден уштуп келгеш, тулгап хомог чыгыраадын дүмүктөп, азыг дикин арайтыр азы- рыптарга, хутбайыраан, ку-

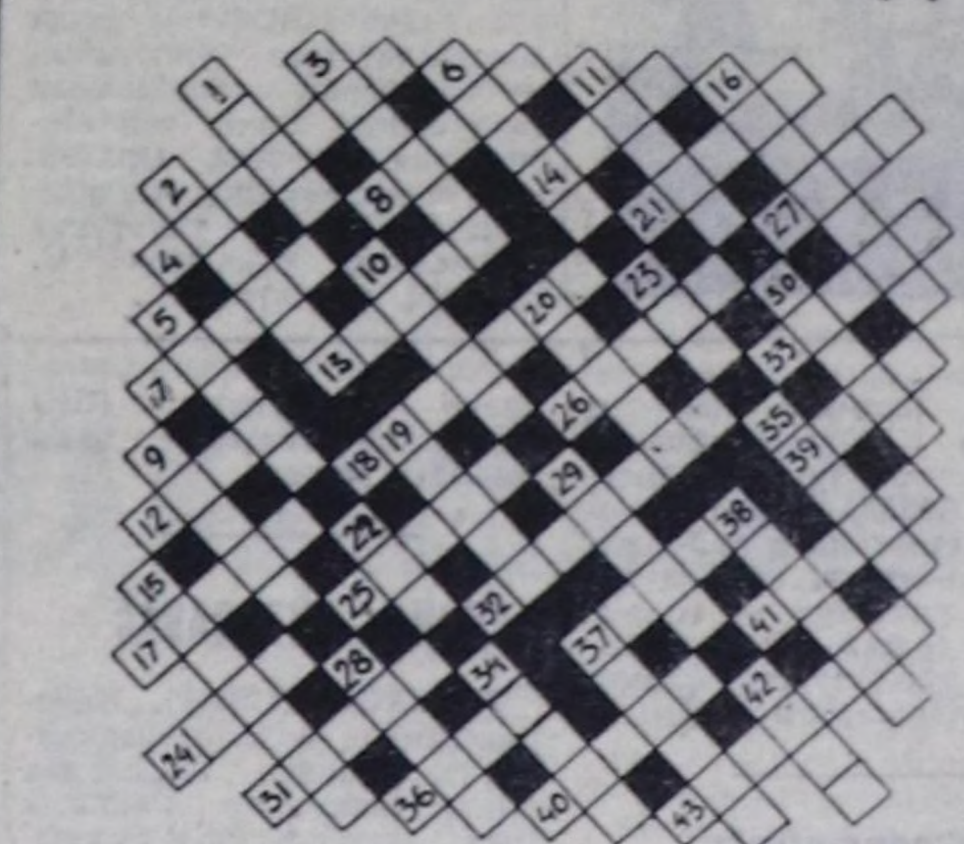
БЫШ ИЛИН

Хеп базар илинр ылып бооп болур бе? Ындыг бол- гаш оон-даа өске айтырыл- ларга харыны Челябинск областын Аргаш суурда чурт шичилел музейинден ал болур. Ол музейде Арга- штың чуртташкыларының бирөөсиниң күлөөдип берге- ни ылыг, ылып илирини дел- геттиген.

Хөй-инитиниң жи туразы- биле тургустунган ол музей- де бир муң аякыг чүлүлериңи делгээр.

(СЭТА).

КРОССВОРД

1. Доора дургаар:
4. Куш. 7. Сава. 8. Солун. 12. Тыва чогаалчы. 13. Херексел. 14. Тывада хем. 17. Мал чөм. 18. Хоккейжи. 21. Солстарларын бир хевир. 24. Аът херексели. 25. Тыва адилел. 26. Орус чурукчу. 27. Он. 31. Хи- минктиг элемент. 32. Испа- нияда хоорай. 33 М. Ю. Лермонтовтун шүлүглели. 36. Бижик демдээ. 37. Да- лый амытан. 39. Тудугда техника. 40. Дирг амытан. 41. Кижиде оргазм. 43. Кино артизи.

II. Ууун дургаар:
1. Бода мал. 2. Херексел.

3. Унүш. 5. Ак чем аймаа.
6. Өөредилге херексели. 9. Улуг хемчээлдиг өөгал. 10. А. С. Пушкинниң шүвүү. 11. Тывада суур. 15. Шериг эрге. 16. Совет космонавт. 19. Эрги сумуга хуваалда. 20. Хол. 22. Африкада ку- руне. 23. Сан ады. 28. Рос- сияга улусчу ополчениниң баштайгызы. 29. Ак чем. 30. Өөредилге черинде факульт- ет удуртукчу. 34. Орус чогаалчы. 35. Көргүзүлге ары. 37. Чоонку Чоон чүк- те чартык ортулук. 38. Ис- панияда хем. 42. Чечек.

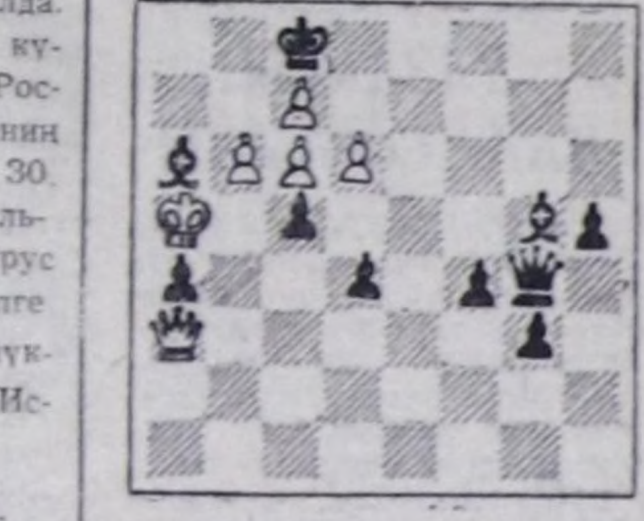
Б. ОНДАР тургускап.

«Шынның» шыдыраа конкурзуна

ДӨРТКУ ЭЭЛЧЕГ

Республиканың шыдыраа федерациязын болгаш «Шынның» каттышкан шы- дыраа конкурзу уламчылап турар. Июнь 16-да № 140 «Шында» парлаттыган конкурстун шинтирелиг үшкү ээлчезиниң ооналда- лары этюдтук болгаш 2 көштү бодалганы шын тыпкан В. Ондар (Эрбек), Ю. Уде- рек (Эрбек), К. Кыргыс (Ак-Тал) олар 6 саны, С. Толош (Хандагайты) 5 саны, П. Иргит (Туран) 4 саны алганнар. Редак- цияга чагаазы келген бол- гаш мында ады кирбөөн чамдык кижилер чүгле ийн көштү бодалганы бола- ны-биле тус-тузунда 2-2 саныг болган. Ийн көштү бодалганы шунту киржик- чилер шын тыпканы-биле оон көжүн падалдым.

№ 1 Уш көштөн мат (3 сан)

№ 2 Удул алыр (4 сан)

667000. Кызыл. Шетанки болгаш Кравченко кудумчу, бажы № 3 Телефоннары: Редакторун 2-24-63 редакторун оралакчыларынын 2-35-24 2-25-54 харымкалыг секретарынын 2-23-35 секретариатын 2-31-75 аргалаа бол- гаш совет тургузуг калдистериниң 2-37-13 чагаа кылдизиниң 2-41-27 информатия кылдизиниң 2-20-60 культура кылдизиниң 2-23-54 көдээ айма- агы кылдизиниң 2-41-47 корректорларын 2-27-41 бухгалтериянын 2-12-45 солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тыва АССР-нин Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садынын черектериниң талазы-биле күрүме комитетиниң типографиязы. Кызыл, Шетанки болгаш Кравченко кудумчу, бажы № 1; ТС-01331